

TIDNING FÖR SVENSKARNA I ESTLAND

ÅTTONDE
ARG.

N° 33

Prenumerationspris:

Helt år Emk. 200:—

Halvt " " 125:—

I utlandet:

Helt år Emk. 350:—

Halvt " " 200:—

Utkommer
alla onsdagar

Redaktion:

Svenska Folkförbundet

Ansv. red: M. Westerblom

Reval, Riddaregatan 3.

Annonspris

enligt överenskom-
melse

För längre annonse-
ring beviljas rabatt.

2 sept.

1925

VÄCKELSE.

Under detta begrepp förstår vi härute ett uppvaknande till nytt liv i religiöst hänseende. Dylika väckelser har vi haft mer än en gång, och där saken tagits på allvar, där har den även bevisat sin kraft att omskapa ett människoliv, så att „allting blivit nytt“. Detta det nya livets verkningar äro omöjliga att förneka.

Men vi behöva även andra väckelser, väckelser som väcka oss till insikt om våra jordiska uppgifter. Jusera vi komma till medvetenhet om vår efterblivenhet, vår egen oförmåga å ena sidan och å andra sidan lära förstå den rastlösa iver med vilken det arbetas på att få mänskligheten fram — icke minst i vårt eget land — desstomer kan man icke utan bekymmer tänka på vår svenskstams framtid. Hur går det med våra svenska och halvsvenska byar, om vi ej vakna till mera medvetenhet och våra förpliktelser mot oss själva och våra efterkommande? Svaret kan ej bli mer än ett: vi gå under, vi dö.

Skulden till den stora människospillan för estlandssvenskarna på många orter kan sökas endast hos oss själva: vi hava ej förstått värdera det arv vi mottagit

av föregående släktleden. Likt oförståndiga barn hava vi kastat bort det dyrbaraste av allt jordiskt: fädernas språk, det språk de talat i århundrade efter århundrade, släkte efter släkte, på vilket de toltat glädje och sorg, det språk, som kommit dem att känna sig som en syskonkrets, då farorna i form av krig, pester och svält kringvärvde dem. De härdade ut, gingo segrande ur svårigheterna, men vi 19- och 20 århundradets barn, vi som tro oss vara så mycket bättre än våra föregångare, vi går under, vi sträcker vapen, som det heter. Är det inte så, att man kan blygas över vårt släkte, blygas inför de sjunkna gravkullarna på våra svenska gravgårdar?

Vad nytta har jag av min svenskhet, äro inte esterna och de andra folken lika bra och ännu bättre än vi stackars och föraktadade svenskar? Så frågas det och så tänker man. Svar: De andra folken kunna vara lika bra och ännu bättre än vi, vi kan och vi vill ej förakta dem, tvärtom, vi skänker dem all högaktning, då vi ser, med vilken fart de arbeta för sina mål. Och just av dem, om ej annars, bör vi lära oss att sätta värde på det egna. Vem tror du, en tänkande

este eller lysk sätter mera värde på den svensk, som står på sin rätt och arbetar för sin sak eller den, som fejt och skamligt smutskastar sitt folk och språk och vill lysa med lånta fjädrar? Du anar nog svaret. Svenskan är vårt språk, det har vi fått i arv och detta arv skola vi förvalta som trogna tjänare och sedan överlämna pundet åt våra efterkommande. Och vi svenskar, vi hava våra gåvor, våra pund, varmed vi skola göra vårt land och hela mänskligheten rikare, lyckligare. Och svensken, svenskan, den har rika skatter, svenskarna hava tillkämpat sig en aktad och ärad ställning i de olika folkens syskonled. Vi kunna vara både goda och stolta över att hava blivit födda till ett folk som räknas till ett av världens mest framkomna, som gett mänskligheten så mycket och har vi estlandssvenskar av omständigheternas makt blivit efterstämfränderna i Sverige och Finland, så har vi nu möjlighet att fritt ösa ur deras djupa vetandets brunnar.

Hur ska vi få våra svenskar väckta till medvetande om sitt svenskarv? Frågan lämnas öppen. Må var ärlig svensk, man och kvinna begrunda densamma. Och

har du fått ett svar, som du finner rätt, så handla, handla, handla! Tag ej handen från plogen! Och lär, lär av esterna, hur de arbeta för sitt arvs förkovran. Vi tar av oss mössan i djup beundran över deras gärning. Och tro mig, de komma även att skänka oss sin aktning, om vi gör vad vi kan för vår sak. Men namnlösa få vi både leva och dö, om vi ej vaknar. Och kommande släkten skola skänka oss ett stilla beklagande, att vi ej bättre tillvaratogo och förvaltade vårt pund. Är det beklämmande att gå fram över en kyrkogårds gravkullar, så är det flerdubbelt mer betryckande att se gravar av ett utdött folk. Och allra mest nedtryckande åsynen av ett levande lik och levande gravar. Ty sådana äro alla de, som gå med främmande eld på hjärtats altare och med främmande språk på tungan.

Farbror Svenske.

ANTIALKOHOLKONGRESSEN I GENÈVE.

Spritsmugglingens motarbetande främsta punkt på programmet.

Finlands representant vid den internationella antialkoholkongressen i Genève den 1—3 september professor Väino Voionmaa, har lämnat Hls. San. följande uppgifter om kongressens program. Den centrala frågan vid mötet kommer att vara den om motarbetande av smugglingen av alkoholhaltiga drycker, som i många länder gestaltat sig till det mest brännande spörsmålet. I samband härmed kommer konferensen att syssla med frågan, huru det i Helsingfors nyligen avslutade fördraget om spritsmugglingens motarbetande kunde utvidgas därhän, att det skulle omfatta alla länder. Man torde få antaga att alla de länder som undertecknat fördraget vid konferensen komma att uppbära denna tanke. Tyskland torde redan i samband med fördragets

undertecknande genom sina representanter förklarat sig villigt att verka därhän att sagda fördrag skulle utsträckas att beröra alla länder.

I samband med denna fråga komma uttalanden att göras av följande länders representanter: dr W. B. Whuter från U. S. A., mr G. B. Wilson från England, Br. Tobiasson från Island, dr J. Scharffenberg från Norge, senator A. Björkman från Sverige, professor V. Voionmaa från Finland, magister V. Ernits från Estland, dr Kempels från Lettland, professor Strecker från Tyskland och professor Slotemaker de Bruine från Holland.

ANTECKNINGAR OM DEN SVENSKA ADELN.

Den svenska adelns historia innehåller många stora och stolta gärningar, märkvärdigheter av de mest olika slag, tragedier, ja även rent farsartade och löjligen händelser. En del av våra äldre adelssläkters namn möta vi ofta i Sveriges hävder. Andra adliga familjer äga en historia, som koncentrerar sig i en enstaka händelse, under det att åter andra aldrig spelat någon nämnvärd roll.

Vad inledningsvis de adliga släktnamnen beträffa, så äro en del av dem verkligen något besynnerliga. Vi hava t. ex. i Sverige ägt adliga ätter bärande namnen Solenblomma, Torskenstierna, Gyllenknoster etc. Att heta t. ex. Gyllenknoster skulle bestämt ej vara enbart angenämt i vår tid. Ofta hänföra sig de svenska adelssläkternas namn till deras vapen. Adliga ätten Gyllensvärd har exempelvis i sin vapensköld ett gyllene svärd i grönt fält. Våra medeltida adelsstäkters namn äro vanligen tvåstaviga och sluta på e t. ex. Brahe, Bonde, Bielke, Sparre, Trolle etc.

På märkvärdigt sätt hava flera släkter kommit att införlivas med

vår svenska adel. Den förre De la Gardie, som kom hit till Sverige, kom t. ex. icke så alldeles frivilligt. Han tillhörde en gammal fransk adelssläkt och gick i dansk krigstjänst för att vinna ära och byte i Danmarks krig mot Sverige på 1560-talet. Pontus De la Gardie vann ej så mycken ära på svenskarnes bekostnad. Han blef i stället tillfångatagen av dem, då de 1565 intogo Varberg. Härmed hade emellertid De la Gardie gjort så väl sin egen som sina efterkommandes lycka. Han gick snart i svensk tjänst. upphöjdes i svenskt friherrligt stånd och blef gift med en ung svensk adelsfröken, som hette Gyllenhielm och som var naturlig dotter till Johan III. Att hava konungen till morbror anses rätt förmånligt. Att hava konungen till svärfar bör ej vara sämre. Pontus De la Gardie fick skäl att trivas alldeles utmärkt i Sverige. Hans son var den kände fältherren Jakob Pontusson De la Gardie, vilken blef gift med den sköna Ebba Brahe, Gustaf II Adolfs ungdomskärlek. Jakob De la Gardie var riksmarskalk och upphöjdes 1615 i svenskt grevligt stånd, varför släkten De la Gardie nu varit grevlig i över 300 år. Som vi se kan det någon gång hava välsignelse med sig att bliva tillfångatagen i krig.

Släkten De la Gardies entré i Sverige är ej så unik, som man möjligen skulle kunna tro. En ung tysk, Kristoffer Adolf Wendel, deltog som löjtnant i danska armén i Danmarks krig mot Sverige på 1670-talet. Han blev emellertid under kriget tillfångatagen av svenskarne, gick i svensk tjänst som löjtnant, befann sig synbarligen bra i vårt land, gifte sig med en svensk adelsfröken, blev regementskvartermästare vid Södermanlands Regemente och adlades år 1690 av Karl den elfte med bibehållande av namnet Wendel. Så dog Karl XI och tolfte Karl kom på tronen och år 1700 bröto

krigen ut. Kristoffer Adolf Wendel började nu bliva litet till åren, men som en äkta gammal krigsbuss kunde han ej stanna hemma när det åter började lukta krut. Han deltog i alla Karl den elftes segrar. Bl. a. omtalas i Generalstabens stora arbete om Karl XII:s krig, att Wendel i slaget vid Fraustadt anförde en bataljon av södermanlänningarne. Äntligen kom Poltavas olycksdag. Det var första gång de svenska trupper blevo slagna sedan Wendel blivit svensk militär. Svenske segrar hade W. deltagit i, men nederlag passade ej för denne gamle karolin. Något svenskt nederlag överlevde han ej håller. Han stupade vid Poltava under blågula fanor och visade sig genom offret av sitt liv värdig sitt svenska adelsskap. Tre vuxna söner hade Wendel, vilka alla voro svenska militärer. Alla tre voro de med vid Poltava. Alla tre offrade de där sina liv för Sverige. Från en fjärde yngre son härstammar den nu i Småland och Nordamerika kvarlevande grenen av adliga ätten Wendel.

Agnar Söderberg

DEN GÅNGNA VECKAN

Inrikes.

En stor del av Revalborna, som under sommarmånaderna vistats ute på landet, ha nu åter rest in till huvudstaden. Skolorna började redan på måndagen den 31 ds sin verksamhet, och hade till dess alla rest in. Arbetet kommer åter i sina gamla gångror. Även på ämbetsverken, där det under den varma tiden varit lugnare, har det blivit mera liv och rörelse.

Det inre politiska livet går också sin vanliga gång. Utrikesminister K. Pusta har förklarar för tidningsmännen, att förbundet med Lettland även nu efter Meierovics död kommer att omfattas med intresse av Lettland. Därpå

hade ministern fått många bevis vid Meierovics begravning.

Vid kommunistprocessen i Dorpat dömdes Heydeman till döden. Hans far värdade då till regeringen och bad om benådning för sonen. För några dagar sedan behandlade regeringen frågan och beslöt att icke benåda den dödsdömde.

Utländet.

I Stockholm pågår, då detta skrives, en kyrkokongress med representanter från hela världen och många trosbekännelser. Det kallas för det ekumeniska mötet. Då mötet öppnades, höll prins Carl ett med stor uppmärksamhet åhört tal. Prinsen visade i sitt tal, att vägen till fred går genom människohjärtats förädling.

Presidentbesöken bli allt modernare. Finlands statschef ämnar på våren även resa till Köpenhamn och Oslo.

En av världskrigets förgrundspersoner, chefen för det österrikiska stora högkvarteret, fältmarskalken Konrad von Hötendorff, avled plötsligt vid 72 års ålder.

I Marocko har nu det under de sista dagarna rådande lugnet enligt „Dag. Nyh.“ åter brutits av en ny fransk framstöt och hava de omfattande operationerna, vari särskilt 19:e armékåren deltagit, lett till att fransmännen erövrat riffkabylnas huvudstödjepunkt Djebel-Amessef norr om Taza. Den tidigare franska posten Dahar har uppnåtts. Tanks ha starkt bidragit till erövringen av den 1500 meter höga punkten. Fienden flyr i oordning åt norr. Förlusterna äro enligt tidningarna mycket stora på ömse sidor.

ETT OCH ANNAT

TILL JORDENS MEDEL- PUNKT.

Sir Charles A. Parsons, en engelsk expert på ingenjörsvetenskapens område, har nyligen in-

för ingenörskretsar i New York framkommit med ett förslag, om att borra ett 12 miles djupt schakt i jorden för geologiska undersökningar, omtalar Svensk-Amerikanska Nyhetsbyrån. Schaktet eller trumman skulle hålla 20 fot i diameter och på insidan beklädas med granit. Att komma 12 miles djupt skulle taga en tid av 56 år, och kostnaderna torde belöpa sig till omkring 20 miljoner pund sterling. Vi veta ingenting om vad som befinner sig under våra fötter, men vi veta, att de tyngsta mineraler finnas vid jordens centrum, förklarar sir Charles Parsons. Vi skulle ha mera nytta att söka utforska jordens inre än sända ut nordpolsexpeditioner. Åtta års experimenterande har övertygat mig om att företaget är tekniskt utförbart, och det är endast pengarna, som fattas. Jag är för övrigt säker på att man kan komma djupare än 12 miles. Givetvis finge man börja pumpa ut värmen, då man nått ett visst djup. Förslagsställaren hoppas, att ett internationellt bolag skall kunna intresseras för företaget eller att några amerikanska mångmiljonärer skola visa sig villiga att i vetenskapens intresse satsa det erforderliga kapitalet. *

Tidningen
utkommer icke under nästa
vecka.

Penningkurser

Revals börs.

31 augusti 1925

1 dollar	—	372	375
1 pund	—	18:0	1825
100 rentmark	—	8850	8950
100 Fmk.	—	937	947
100 sv. kr.	—	10000	10115
1 estkrona	100	—	—
10 guldrub.	—	1900	1935

REVALS TORGPRIS.

Hela svin	per pund	Emk.	45—50
Flunder	„	„	15—20
Abborre	„	„	15—18
Strömning	„	„	10—12
Smör	„	„	80—95
Mjök	„ stop	„	18—20
Grädde	„	„	140—160
Ägg	„ par	„	16—18
Rågmjöl	„ pud	„	370—385
Potatis	„ stop	„	8—11

MERIT

SVENSK TILLVERKNING
PRISBILLIG, DRIFTSÄKER

BÅTMOTOR

med fotogendrift

Levereras med blåslamps-
eller magnettändning

AKTIEBOLAGET
FREDR. WAGNER
STOCKHOLM
VASAG, 48

Svedala

Tegelmaskiner
Grävmaskiner
Stenkrossar
Vägbyggnadsmaskiner
Betonblandare
Torvmaskiner
Bränslekrossar för Torv, Koks
och Kol
Pulverisering-maskiner
Vindsiktar
Torktrumlor
Brikettpressar
Transportapparater
Rullager, Rallvagnshjul
Skottkärrehjul
Kokillgods
Stalgjutgods

Aktiebolaget

Åbjörn Anderson

Post- & Telegrafadr.
SVEDALA, GJUTERIET

Rikstelefon:
52, 76, 203, 4, 60 & 183.

FÖRESTÅNDARE och en lärareplats

vid Höbring folkskola anslås härmed lediga att sökas före den 3 september d. å. hos Rickholtz kommunalförvaltning. Valet försiggår nämnda dag kl. 10 f. m. i Rickholtz kommunalhus.

För Kommunalförvaltningen:

Ordf.: A. Besterman

Sekreterare: A. Schönberg.

Fiskare, lantbrukare och sjömän

köpa bäst och billigast sina repvaror från

Adam Standbergs repslageri

Nömme. Lager i Reval Nygatan (Uus tän.) 12. Tel. 23-18.

Svenska Sockerfabriks A. B., Malmö.

Bitsocker, förpackat i paket om 2 à 2½ kg, finnes till salu hos alla specerihandlare.

BIL-TRANSPORTER

verkställes av

A.-B. SLEIPNER, Stockholm
Riks 2485, Norr 4839

till angränsande statssamhällen, järnvägsstationer, egendomar och handelsaffärer.

Svenska Klubbens och
S. O. V:s

LÄSRUM

har nu öppnats Riddaregatan 3 och hålles öppet alla dagar kl. 6—8.30 e. m.

Obs.! Svenska och finlandssvenska tidningar och tidskrifter.

HANSA

STOCKHOLM

Eget kapital

Kr. 6.000.000

FÖRSÄKRINGSRÖRELSE

Avdelningskontor i REVAL:

S. Karja tän. 9.

Bageriidkarnes Jäst-Aktienbolag

hållbara och jäskraftiga

Pressjäst

är oöverträffad.

Atersförsäljare antagas där vi förut icke äro representerade.

Post- och telegrafadress:

Jästängen, STOCKHOLM.